

แนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้น
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
GUIDELINES FOR INFUSION INSTRUCTION OF ETHICS AND MORALITIES
IN LEARNING AREA OF SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE

มูทิตา จินอิม* และวิชัย เสวกงาม

Muthita Cheen-im and Wichai Sawekngam

muthamook@gmail.com and wichai.sw@hotmail.com

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330

Department of Curriculum and Instruction Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok 10330 Thailand

*Corresponding author E-mail: muthamook@gmail.com

(Received: November 6, 2018; Revised December 3, 2018; Accepted: February 26, 2019)

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the state of infusion ethics and moralities into teaching social studies, religion and culture of lower secondary social studies, religion and culture teachers 2) implement how to infuse ethics and moralities into teaching social studies of lower secondary social study teachers. The sample consisted of 237 lower secondary social study teachers in the Secondary Educational Service Area office 3 selected by multi-stage random sampling. Data were collected through format questionnaire. Descriptive analysis and content analysis were used for the data. The research findings were as follow: 1) Infusion ethics and moralities in teaching social studies, religion and culture of lower secondary social study, religion and culture teachers took action in high level for all aspects. 2) Guidelines for infusion ethics and moralities in teaching social studies, religion and culture of lower secondary social study, religion and culture teachers consisted of (1) Identification learning objectives in ethics and moralities aspect; teachers should identify objectives relating to content which would be evaluated and assessed themselves. (2) Providing learning activities aspect; teachers would rather introduce into lesson by presenting news or short VDO clip so that they can link with ethics and moralities. Moreover, focusing on group discussion activity is an efficient way. (3) Learning activity evaluation and assessment aspect; teachers had better cover with knowledge, ethics attitude, ethical reasoning and behavioral performance. (4) Classroom interaction aspects: (4.1) teacher and students interaction; teachers should know each of the students in order to plan activities properly and be a role model. (4.2) students interaction; teachers should promote students to leadership, using democracy ,principles in classroom and and respect for different opinions

Keywords: infusion instruction; ethics and moralities; learning area social study; religion and culture

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2) เพื่อกำหนดแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประชากรในการวิจัย คือ ครูผู้สอนมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ จำนวน 237 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยายและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ ปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน แต่เมื่อพิจารณาความถี่รายด้าน พบว่าครูบางส่วนปฏิบัติไม่มากเท่าที่ควร เน้นวัดและประเมินผลความรู้ ขาดความเข้าใจในวิธีการสอดแทรก และการติดตามพฤติกรรมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (2) แนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย (1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม ครูกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมด้วยตนเองให้สอดคล้องกับเนื้อหา (2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ครูนำข่าวหรือคลิปวิดีโอเชื่อมโยงคุณธรรมจริยธรรมที่สอดแทรกเน้นอภิปรายกลุ่มเสนอทางเลือกในการตัดสินใจ (3) ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอน ครูวัดและประเมินความรู้ ทักษะ ทักษะ และพฤติกรรมการแสดงออกเชิงจริยธรรม (4) ด้านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน แบ่งเป็น (4.1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ครูเป็นแม่แบบที่ดีในการปฏิบัติตน รู้จักผู้เรียนรายบุคคล และ (4.2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ครูใช้หลักประชาธิปไตย ส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นผู้รู้ เคารพในความเห็นต่าง

คำสำคัญ: การสอนสอดแทรก คุณธรรมจริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1. บทนำ

คุณธรรมจริยธรรม เป็นความประพฤติ การปฏิบัติจนเป็นปกติวิสัยของบุคคล [1] จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยชี้นำแนวทางในการดำเนินชีวิตให้ไปเป็นอย่างถูกต้อง และเปรียบเสมือนกฎเกณฑ์ป้องกันไม่ให้สังคมเกิดความวุ่นวาย ซึ่งบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรมนั้นต้องได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวและสถานศึกษาตั้งแต่เยาว์วัย [2] ปัจจุบันสังคมไทยกำลังเดินทางมาถึงจุดเปลี่ยน เพราะประเทศมีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเจริญ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมากมาย ทำให้คนมีการแข่งขันแย่งชิง เจริญเติบโตตามกระแสบริโภคนิยม ขาดจิตสำนึกรับผิดชอบเยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ขาดการอบรมดูแลด้านคุณธรรมจริยธรรม นำมาซึ่งปัญหาที่พบเห็นมากมายตามสื่อ เกิดวิกฤตการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรม เกิดปัญหาอาชญากรรมในทุกภาคส่วน ผู้ก่ออาชญากรรมเปลี่ยนเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน จากสถิติเมื่อวิเคราะห์สถานการณ์การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน พบว่าเด็กที่กระทำความผิดอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด [3]

กระบวนการอบรมและเรียนรู้ในปัจจุบันควรมุ่งเน้นคุณค่าในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนที่เป็นเยาวชนกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาโดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นช่วงรอยต่อระหว่างวัยรุ่นที่จะก้าวเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอันใกล้ จึงมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม [4] ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับเยาวชนในวัยนี้จึงต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 ประการ ดังนี้ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ แต่จากการศึกษางานวิจัยของ Neeranuch Lualamai [2] การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมยังมีอุปสรรคอยู่มาก คือ 1) ครูไม่เข้าใจว่าคุณธรรมจริยธรรมคืออะไร จึงปลูกฝังได้แต่คุณธรรมพื้นฐานที่ละตัว เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ เป็นต้น แต่ยังไม่สามารถปลูกฝังจริยธรรมนักเรียนในลักษณะรูปแบบหรือการบูรณาการ 2) มีการอบรมสั่งสอนด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม โดยครูส่วนใหญ่เน้นการลงโทษ และการควบคุม 3) ครูไม่รู้หลักการการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามช่วงวัย และยังมีการเน้นการให้ความรู้ด้านเนื้อหา เน้นการบอกหนังสือโดยละเลยการพัฒนาบุคลิกภาพ และการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก [4]

ดังนั้นการสอนสอดแทรกหรือการสอนบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion Instruction) เป็นวิธีการหนึ่งที่ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สามารถการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มเติมในเนื้อหาหรือความรู้ที่จำเป็นเข้ามาในวิชาที่ตนเองสอน เป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติในรายวิชา เพราะมุ่งเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ครูจึงควรสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทางจริยธรรม (2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม (3) ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอน และ (4) ด้านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ซึ่งแบ่งเป็น (4.1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และ (4.2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ในการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจะเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้นำไปใช้หล่อหลอมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นให้เป็นคนดีมีคุณภาพอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานตนเอง สังคม และประเทศชาติ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.2 เพื่อกำหนดแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ประชากร คือ ครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จำนวน 247 คน (ข้อมูลจาก http://www.secondary3.go.th/main/sites/default/files/data2017_full.pdf) ณ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2560

3.2 ผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมระดับมหาวิทยาลัย และครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเลือกแบบเจาะจง (purposive random sampling) จำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยร่างขึ้น เครื่องมือที่ใช้ คือ เอกสารประกอบการประชุมกลุ่ม ได้มาจากแบบสอบถามและการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของไทยและต่างประเทศ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.920 ประกอบด้วย

4.1.1 การศึกษาสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเพื่อสอบถามสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม (2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม (3) ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอน และ (4) ด้านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน โดยแบ่งเป็น (4.1) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และ (4.2) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scales) และแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และแบบปลายเปิด (open - ended)

4.1.2 การกำหนดแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เอกสารประกอบการประชุมกลุ่ม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของประเทศไทยและต่างประเทศ
2. นำข้อมูลสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจากแบบสอบถามมาสรุปประเด็นสำคัญการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม
3. (ร่าง) แนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
4. ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2.1 การศึกษาสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามแก่ประชากรโดยตรงและเก็บข้อมูลด้วยตนเองในเดือนมีนาคม – พฤษภาคม 2561 โดยแจกแบบสอบถามและได้รับคืน 237 ชุด จากจำนวนทั้งหมด 247 คน คิดเป็นร้อยละ 95.95 จากนั้นตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.2 การกำหนดแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลการศึกษาวเคราะห์เอกสารการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของไทยและต่างประเทศ ผลการศึกษาสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และจากการประชุมกลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.1 การศึกษาสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาของแบบสอบถาม

4.3.2 การกำหนดแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 3 แหล่ง ได้แก่ (1) ผลการวิเคราะห์เอกสารแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (2) ผลการศึกษาสภาพปัญหาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นำมาร่างแนวทางและ (3) จัดประชุมกลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อรับฟังความคิดเห็น และสรุปเป็นแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5. ผลการวิจัย

แนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ดังนี้

5.1 สภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

5.1.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 31.65 และทำการสอนมากกว่า 1 สาระการเรียนรู้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.43

5.1.2 สภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 4 ด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ข้อ	สภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับ
1	ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม	3.84	0.69	มาก	1
2	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม	3.58	0.76	มาก	4
3	ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอน	3.67	0.70	มาก	3
4	ด้านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน				
	1) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน	3.79	0.80	มาก	2
	2) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน	3.54	0.73	มาก	5
รวม		3.68	0.73	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการปฏิบัติสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.73)

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตารางที่ 2 แสดงปัญหาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ปัญหาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน	ครูสังคมศึกษา (N=237)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม		
1.1 ไม่ประสบปัญหา	168	70.90
1.2 ประสบปัญหา	69	29.10
ถ้ามี ท่านประสบปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 รายการ) ดังนี้		
- ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ทางคุณธรรมจริยธรรมไม่เพียงพอ	51	21.05
- การอบรมและให้ความรู้เรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ทางคุณธรรมจริยธรรมไม่เพียงพอ	36	15.20
- ครูขาดการวิเคราะห์คุณธรรมจริยธรรมที่สามารถนำมาสอดแทรกในเนื้อหา	33	13.90
2. ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม		
2.1 ไม่ประสบปัญหา	186	72.50
2.2 ประสบปัญหา	51	21.50
ถ้ามี ท่านประสบปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 รายการ) ดังนี้		
- ครูขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม	30	12.70
- นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร	39	16.50
- เวลาในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ	30	12.70
3. ด้านการวัดและประเมินผู้เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน		
3.1 ไม่ประสบปัญหา	141	59.50
3.2 ประสบปัญหา	96	40.50

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัญหาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในการจัดการเรียนการสอน	ครูสังคมศึกษา (N=237)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ถ้ามี ท่านประสบปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 รายการ) ดังนี้		
- หลักสูตรกำหนดรูปแบบการวัดและประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่ชัดเจน	24	10.10
- การวัดและประเมินผลที่เน้นพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมทำได้ยาก	21	8.90
- ขาดความรู้ในการประเมินผลที่ด้านความรู้ ด้านทักษะ และเจตคติด้านคุณธรรมจริยธรรม	15	6.30
- ครูเน้นการวัดและประเมินผลผู้เรียนด้วยการทดสอบ	15	6.30
4. ด้านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน		
4.1 ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน		
4.1.1 ไม่ประสบปัญหา	159	67.10
4.1.2 ประสบปัญหา	78	32.90
ถ้ามี ท่านประสบปัญหา (ตอบได้มากกว่า 1 รายการ) ดังนี้		
- ครูมีภาระงานมาก	48	20.30
- ครูมุ่งสอนเพียงความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม	36	15.20
- ครูขาดการติดตามพฤติกรรมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	12	5.10
4.2 ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน		
4.2.1 ไม่ประสบปัญหา	147	62.00
4.2.2 ประสบปัญหา	90	38.00
ถ้ามี ท่านประสบปัญหา ดังนี้		
- นักเรียนในห้องเรียนไม่ปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย หรือกติกาที่ร่วมตกลงกันไว้	54	22.80
- อื่นๆ (นักเรียนขาดการเคารพซึ่งกันและกัน)	42	17.70

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูมีปัญหาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผู้เรียนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40.50 พบว่าหลักสูตรกำหนดรูปแบบการวัดและประเมินผลด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่ชัดเจน รองลงมาคือ ด้านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 38.00 พบว่านักเรียนในห้องเรียนไม่ปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย หรือกติกาที่ร่วมตกลงกัน ด้านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนในด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 32.90 พบว่า ครูมีภาระงานมากจึงไม่สามารถติดตามพฤติกรรมผู้เรียนได้ทั่วถึง ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 29.10 พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ทางคุณธรรมจริยธรรมไม่เพียงพอ และประสบปัญหาด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.50 พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม

5.2 แนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 3 แหล่ง ได้แก่ (1) ผลการวิเคราะห์เอกสารแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (2) ผลการศึกษาสภาพปัญหาการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ (3) จัดประชุมกลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อรับฟังความคิดเห็น และสรุปเป็นแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สรุปภาพรวมออกเป็นประเด็น แต่ละด้านได้ดังนี้

5.2.1 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม โดยครูต้องกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมด้วยตนเอง จากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่สามารถสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของเนื้อหาที่จัดการเรียนการสอน

5.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม มีขั้นตอนดังนี้ (1) ครูนำเข้าสู่บทเรียนด้วยข่าว คลิปวิดีโอสั้นๆ บทบาทของตัวละครจากโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ รูปภาพ เป็นต้น ชักถามเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือประเด็นทาง สังคมที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน เพื่อเชื่อมโยงกับคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการสอดแทรกให้กับผู้เรียน (2) ครูใช้กลวิธีการสอนที่ หลากหลายในการสอดแทรกเนื้อหา โดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้ชัดเจน ยกตัวอย่างให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน เน้นการ วิเคราะห์ปัญหาสถานการณ์ หรือใช้ปัญหาเป็นฐาน ให้ผู้เรียนได้อภิปรายกลุ่ม ไม่มุ่งเน้นการแข่งขัน ให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเอง และวิเคราะห์คาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจเลือก รวบรวมปัญหาจากข้อมูล และพิจารณาจากข้อเท็จจริง เป็นการสร้าง จิตสำนึกอย่างสม่ำเสมอ และเหตุผลที่ดีในการประพฤติตนให้เป็นคนดีตามหลักจริยธรรม หลักการและเหตุผล ผู้เรียนนำเสนอ เหตุผลและการตัดสินใจในการเลือกตามมติของกลุ่ม หรือของตนเอง เปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมชั้นได้ถกเถียง เสนอแนะทางเลือก ประกอบการตัดสินใจ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกคนอื่น (3) จัดบันทึกผลความคิดเห็นทางเลือก เพื่อนำมาปรับใช้ใน ชีวิตประจำวัน

5.2.3 ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอน มีขั้นตอนดังนี้ ต้องวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรมก่อนเรียน ขณะเรียน และหลังเรียน เพื่อติดตามพัฒนาการผู้เรียน โดยครูผู้สอนต้องประเมินผู้เรียนอย่าง ครอบคลุมทั้ง 4 ประการ คือ (1) วัดความรู้ (Knowledge) เป็นการวัดความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ซึ่งสามารถ วัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมหรือสิ่งที่ควรประพฤติหรือไม่ควรประพฤติของสังคม (2) การวัดทัศนคติเชิง จริยธรรม (Attitude) การเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการกระทำนั้น เป็นความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิง จริยธรรมต่างๆ สามารถวัดได้ด้วยแบบวัดเจตคติ การเขียนอธิบายในรูปแบบใบงาน แบบฝึกหัด การสัมภาษณ์ (3) การวัดเหตุผล เชิงจริยธรรม (Moral reasoning) เป็นการวัดเหตุผลที่มาสนับสนุนให้ผู้เรียนกระทำหรือไม่กระทำ สามารถวัดได้จากแบบทดสอบ แบบอัตนัย และปรนัย ประเมินจากผลงาน การสัมภาษณ์ เป็นต้น (4) พฤติกรรมการแสดงออก (Action) เป็นการแสดงออกของ นักเรียนในการกระทำดี ละเว้นชั่ว การวัดและการประเมินด้านคุณธรรมจริยธรรมต้องสามารถวัดได้ทั้งการกระทำหรือการ แสดงออกด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยครูต้องสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบที่แสดงออกจากการกระทำ พฤติกรรมการทำงาน กลุ่ม พฤติกรรมในห้องเรียน แฟ้มสะสมผลงาน เป็นการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง

5.2.4 ด้านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน โดยแบ่งเป็นด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน มีขั้นตอนดังนี้ (1) ครูต้องความ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนรายบุคคล เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยอาจให้เขียนประวัติส่วนตัว หรือเยี่ยมบ้าน (2) การเป็นแม่แบบที่ดีในการปฏิบัติตน และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีขั้นตอนดังนี้ (1) ครูต้องส่งเสริมให้นักเรียน ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่มีต่อกัน (2) นำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในห้องเรียน มีโอกาสเป็นผู้นำทุกคน ยอมรับและเคารพใน ความเห็นต่าง

6. สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษา ตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และกำหนดแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการ จัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยสรุปประเด็นสำคัญใน การอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

6.1 การศึกษาสภาพการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการ เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.73) ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติ ที่สำคัญอย่างยิ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เห็นได้ชัดเจนอยู่ 3 กรณี คือ 1) เป็นวิชาที่กว้าง ครอบคลุมศาสตร์หลายแขนง 2) เป็นวิชาที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาองค์ความรู้ให้ทันสมัยทันเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา และ 3) มีความรู้กว้างขวางโดยผ่านการใช้แหล่งข้อมูลในการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งเนื้อหาและการข้ามเวลา ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งในการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียนได้นำความรู้ไปพัฒนาตนเองและใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ Chotarats Chansukon [6] ครูสังคมศึกษาต้องเอาใจใส่ในการเลือกสรรเนื้อหาเพื่อนำไปจัดกิจกรรมการเรียน การสอน โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความเชื่อมโยงกันสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิต ครูสังคมควรกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณและตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นทางสังคม โดยครูสังคมที่ดีต้องพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้วยการเลือกเนื้อหา สื่อบริการ กิจกรรม วิธีการวัดและประเมินผลให้ผู้เรียนตระหนักเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและสามารถตัดสินใจได้ถูกต้อง ซึ่งการสอนแบบ สอดแทรกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูต้องมีการตั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ทางจริยธรรม นอกจากนี้การสร้างเนื้อหาบทเรียน

การยกตัวอย่างในการสอน การอภิปรายในชั้นเรียน การสรุปบทเรียน สรุปข้อคิดที่ได้จากบทเรียน ต้องมีความสอดคล้องกับจริยธรรมอยู่เสมอในทุกบทเรียน การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอนที่จะให้ได้ผลซึมลึกเข้าไปในจิตใจจะต้องมีการลงมือปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

แต่เมื่อพิจารณาจากกรณีที่ในรายด้านยังพบว่าครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บางส่วนยังมีระดับการปฏิบัติสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมไม่มากเท่าที่ควร และยังประสบปัญหาที่มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไม่เพียงพอ ครูเน้นวัดผลและประเมินผลด้านความรู้และการประเมินพฤติกรรมทำได้ยาก และครูยังขาดการติดตามพฤติกรรมผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากภาระงานมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Ministry of Education [5] ที่ว่า ครูละเลยการพัฒนาบุคลิกภาพ และการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก ใช้เนื้อหาทางจริยธรรมในการสอนอ่านภาษาไทย และท่องจำ อีกทั้งครูส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบบรรยายตามเนื้อหา เน้นทางด้านสติปัญญาหรือความจำ โดยครูทำหน้าที่ให้ข่าวสารและข้อเท็จจริงทางศาสนพิธี และศีลธรรมแก่นักเรียน มิได้จัดกิจกรรมให้เด็กเห็นเข้าใจเชื่อมโยงและปฏิบัติจริง มักเป็นผู้สรุปคุณธรรมจริยธรรมแทนการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ไม่ได้รับการแก้ไขจริงจังและมิได้กระทำอย่างต่อเนื่อง

6.2 การกำหนดแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของครูมัธยมศึกษาตอนต้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

6.2.1 ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม ภาพรวมจะเห็นได้ว่าครูจำนวนไม่น้อยยังมีความรู้ความเข้าใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ทางคุณธรรมจริยธรรมไม่เพียงพอ ควรพัฒนาครูให้มีการอบรมและพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในด้านจิตวิทยา รวมถึงทักษะที่จำเป็น ในการกำหนดวัตถุประสงค์ทางคุณธรรมและจริยธรรมแก่ผู้เรียน เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน

6.2.2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าครูส่วนใหญ่มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายสอดแทรกกับเนื้อหา และออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับ Peerapong Chalearnpanthuwong [8] ได้ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนกระสังพิทยาคม อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าการสอดแทรกในการสอนรายวิชาต่างๆ ครูในโรงเรียนได้ปลูกฝังคุณธรรม โดยชั้นนำเข้าสู่บทเรียนได้พูดถึงเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ โรงเรียนกำหนดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมทุกด้านในการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาและทุกครั้งที่ทำการสอน นอกจากนี้ครูผู้สอนยังขาดเทคนิควิธีการปลูกฝังคุณธรรมด้านต่างๆ โรงเรียนจึงแก้ปัญหาโดยจัดอบรมสัมมนาแก่ครู นอกจากนี้ในด้านของหลักสูตรควรมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดให้ผู้เรียน มิใช่เพียงให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเท่านั้น แต่ควรส่งเสริมให้มีการคิดตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคำนึงถึงผลกระทบของการกระทำและการตัดสินใจ อีกทั้งการแสดงความรักรับผิดชอบสิ่งที่ทำจะทำให้ผู้เรียนมีความตระหนัก และมองเห็นคุณค่าของประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนต้องสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจึงทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่สูงขึ้น [9]

6.2.3 ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนการสอน ครูเป็นผู้ประเมินเป็นหลัก ส่วนใหญ่ใช้แบบทดสอบแบบสังเกตพฤติกรรมเดี่ยวและกลุ่ม ประเมินผลจากชิ้นงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Ministry of Education [10] ที่ว่าการวัดและประเมินผลที่ดีต้องใช้รูปแบบที่หลากหลาย โดยครูส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหาด้านการวัดและประเมินผล แต่มีบางส่วนที่ประสบปัญหาในการวัดและประเมินผลที่เน้นพฤติกรรมทำได้ยาก ดังนั้นการประเมินส่วนใหญ่จะเน้นการประเมินการปฏิบัติจริง ซึ่งทำได้ยากกว่าการประเมินเนื้อหา เพราะครูต้องใช้เวลามากในการสังเกตและการประเมินที่ละเอียดมากขึ้น โดยต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เช่น เวลาเรียนที่จำกัด จำนวนของผู้เรียนมีมาก และยังสอดคล้องกับ Chatchaya Perathoranich [11] ครูมุ่งวัดผลให้คะแนนมิได้ให้ความสนใจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาใหม่ โดยครูต้องปรับความสำคัญในส่วนของการคะแนนสอบและปรับพฤติกรรมในเชิงบวกของผู้เรียน เพราะการที่ผู้เรียนได้คะแนนดีในรายวิชานั้นไม่ได้หมายความว่าเขาจะเป็นคนดีด้วย ดังนั้นมุ่งหวังสอนให้ศิษย์เป็นคนเก่งและคนดี ต้องมีการจัดสรรสัดส่วนการให้คะแนนใหม่ให้เกิดความสมดุลกันระหว่างสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้และการแสดงออกทางพฤติกรรม

6.2.4 ด้านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน โดยแบ่งเป็นด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่าครูบางส่วนมีภาระงานมาก ทำให้ขาดการติดตามพฤติกรรมของผู้เรียน เนื่องจากครูเป็นผู้มีความสำคัญและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ครูจึงต้องเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ดีให้กับผู้เรียนในการปฏิบัติตนและในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาพฤติกรรมที่ดีให้กับนักเรียนในทุกกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน โดยครูอาจเชิญบุคคลที่เป็นแบบอย่างในชุมชนที่ได้ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้สังคมมาพูดคุยเปิดประเด็นสนทนาเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายและมีมุมมองในเรื่องคุณธรรมซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและมีมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ครูส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในเชิงบวก เช่นทุกคนควรได้รับมอบหมายฝึกฝนความเป็นผู้นำ ฝึกความรับผิดชอบ และการมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นผ่านกิจกรรมต่างๆ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

7.1.1 ครูมัธยมศึกษาตอนต้นนำแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมทั้ง 4 ด้าน คือ (1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรม (2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม (3) ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนจากการจัดการเรียนการสอน (4) ด้านปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน โดยแบ่งเป็น (4.1) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และ (4.2) ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน โดยควบคู่กับการทำวิจัยเชิงทดลอง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

7.1.2 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรนำแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมาข้างต้นไปปรับใช้กับกิจกรรมเสริมหลักสูตร และครอบครัว เพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

7.1.3 กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ สามารถนำแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับรายวิชาของตนได้

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในระดับอื่น อาทิ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะมีช่วงวัยและพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- [1] Nisa Chuto. (1997). **Qualitative Research**. Bangkok: P.N.Kan Pim.
- [2] Neeranuch Lualamai. (2010). **An Activity Organization Model for Enhancing Moral and Ethics of Elementary School Students**. Doctor's Thesis, Educational Research Major, Department of Educational Research, Chulalongkorn University.
- [3] Ministry of Social Development and Human Security. (2014). **Statistics of Case Report 2014**. [Electronic version] Retrieved September 21, 2017, from <http://www.djop.go.th/images/djopimage/yaer2557.pdf>
- [4] Jaran Sriboanum. (2007). **Development of a Case Model Factors Effecting Virtue of Lower Secondary School Students in Bangkok Metropolis**. Master's Thesis, Educational Research Major, Department of Educational Research, Chulalongkorn University.
- [5] Ministry of Education. (1993). **The Education Management Decentralization of Ministry of Education**. (3rd .) copy.
- [6] Chotarats Chansukon. (2008). Social: Theory of Integration Education Academic Journal, Faculty of Education Srinakharinwirot University, 9 (1), p. 19-21.

- [7] Ministry of Education. (1993). **The Education Management Decentralization of Ministry of Education**. (3rd .) copy.
- [8] Peerapong Chalearnpanthuwong. (1998). **The Activity for Promotion Ethtics in High School of General Education Department, Krasangpittayakom School: Buriram**. Master's thesis, Department of Educational Management, Mahasarakham University.
- [9] Chusak Sisan, Pornchai Nookaew and Jirawan Nakpat. (2012). The Development of Students Strengthening in Moral Ethical Model: A Case Study of Ban Huay Sua School, Thong Pha Phum District, Office of Kanchanaburi Primary Education Service Area3. **Journal of Industrial Education**, 16(3), p. 80-81
- [10] Ministry of Education. (2014). **National Council for Peace and Order Legislates Twelve Values In Reform in Education Plan**. [Electronic version] Retrived September 21, 2017, from <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detailphp?NewsID=37703&Key=hotnews>.
- [11] Chatchaya Perathoranich. (2009). The character of Teacher for Infusion Instruction of Ethics and Moralities. **Journal of Development Instruction, Rangsit University**, 3(2), p. 75-76.